

INSPIRATIEBROCHURE

LOKAAL ONDERNEMEN IN DORPSCONTEXT

DEEL 1

Publicatie rond lokaal ondernemen in
lokale en micro-lokale omgeving als resultaat van de samenwerking
tussen burgergroepen en/of besturen en/of professionals



Foto: Dorpshuis in Achterbroek feestelijk geopend (De [Polder](#), nieuws uit Polder en Kempen)

INSPIRATIEBROCHURE GOEDE PRAKTIJKEN LOKAAL ONDERNEMEN IN DORPSCONTEXT (OF DAAROP TOEPASBAAR) - DEEL 1

Even vooraf: gelieve waar de term ‘dorpsteams’ staat, deze term te interpreteren als burger-groepen die zich inzetten voor de leefbaarheid van hun leefomgeving. Vul concreet in met dorpsteams, dorpsraden, bewonersplatformen, wijk- of buurtcomités.

INHOUDSTAFEL

1. Inleidend woordje
2. Wat is ondernemen eigenlijk? Karel Van Eetvelt legt het uit.
3. Sociaal ondernemen: inzichten via Lucie Evers, Tijs Van Langenhove en Caroline Godts
4. Ondersteuning bij lokaal en/of sociaal ondernemen
5. Goede praktijken lokaal ondernemen
6. Verzamelde tips bij lokaal ondernemen

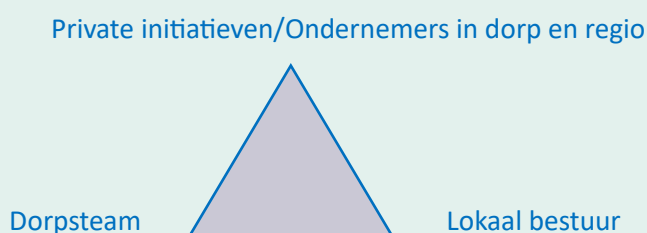


Buurtkar Bornem

Foto Het Laatste Nieuws 14 februari 2023: proefproject Sociaal Huis van Bornem
Bornemse scholen kunnen lege brooddozen vullen met brood of fruit aan Buurtkar.
“Willen alle hindernissen wegnemen, want kinderen mogen geen honger lijden.”

1. INLEIDING: WAAROM SCHRIJFT VVDB DEZE BROCHURE?

VVDB zette tot nog toe de samenwerking tussen dorpssteams onderling en tussen dorpssteams en hun lokaal bestuur centraal. Maar VVDB wil i.p.v. enkel 'lineair' ook meer in onderstaande driehoek werken. Daarbij kunnen nieuwe dynamieken in dorpen opgemerkt worden of ontstaan, of bestaande dynamieken opgepakt worden. Het gaat hierbij specifiek om dynamieken die de leefbaarheid, levendigheid en toekomstbestendigheid van dorpen en buurten sterk positief kunnen beïnvloeden.



Concreet wil VVDB:

- dorpssteams activeren om lokale ondernemers op tal van manieren meer bij het dorpsleven/de dorpsdynamieken te betrekken;
 - ervoor ijveren dat dorpssteams zich meer gaan inzetten rond ondernemen in hun dorp of buurt.
- Deze inspiratiebrochure wil een aanzet vormen om hier met 'goesting' rond aan de slag te gaan. Geef zeker ook uw expertise en goede praktijken door via info@dorpsbelangen.be!

2. WAT IS ONDERNEMEN?

Bekijk wat Karel Van Eetvelt – momenteel schepen lokale economie in Bornem en vroeger o.a. als topman bij Unizo werkzaam rond dit onderwerp – hierover weet te zeggen: [presentatie](#) en [verslag](#). Hieronder een samenvatting.

- Ondernemers zijn mensen die een probleem zien en het willen oplossen. Ze bieden iets wat anderen nodig hebben. Komen ze met een betaalbare oplossing, dan hebben ze succes.
- Ondernemen is een passie, maar dan vol risico's. De onzekerheid is er altijd. De ondernemer moet lessen trekken uit fouten en mag nooit opgeven. Lokaal actief en sociaal zijn, helpt ondernemers vooruit.
- In West-Europa kijken we neer op winst, maar winst is noodzakelijk en wel om te investeren, om mee te zijn met je tijd, om missie en visie te realiseren en tegenslagen te kunnen opvangen.
- De ondernemer moet ook transformeren, bv. mee zijn in het digitale verhaal. Want veel consumenten bestellen nu graag van huis uit en laten producten thuis leveren.

Wat drijft een ondernemer? Ondernemers zien toegevoegde waarde!

Ons land staat aan de wereldtop wat collectieve voorzieningen betreft. Denk maar aan vuilnisophaal, wegen en voetpaden, ons democratisch onderwijssysteem, het sociaal vangnet, enz. Deze collectieve investeringen worden betaald met belastinggeld. De economie moet groeien om welvaart te creëren. Niet alles moet groter worden, maar je moet wel meer middelen kunnen halen uit het systeem als je dit systeem draaiende wilt houden en het zelfs wilt verbeteren.

Het belang van lokaal voor de gemeenschap

- Lokaal speelt een heel ander verhaal. De lokale handelaar in het dorp verbindt mensen en is daarbij heel belangrijk!
- Sociale controle speelt in dorpen nog een grote rol. Er is meer onveiligheid daar waar de sociale verbinding tussen inwoners verdwenen is, zoals in grote steden.
- Lokale ondernemers/ondernemersverenigingen gaan ook lokale initiatieven sponsoren, zeker in centra die leven. Daar zit immers een win-win.
- Terugkijkend in de geschiedenis zien we dat steden en gemeenten ongeveer altijd ontstaan zijn rond handelsactiviteiten. Want daar ontmoetten mensen elkaar. Het is dus kwestie de (dorps)keren gezellig en dynamisch te houden zodat het ontmoetingsplaatsen blijven. Lokale verenigingen kunnen daar een enorme rol bij spelen.
- Bij ontmoeting horen gesprekken en daarbij krijg je inspraak en tegenspraak, en dat brengt je verder. Dit wordt een gigantische uitdaging met de evolutie naar het online shoppen dat vijftien jaar geleden opkwam. Online-verkoop is een bedreiging voor de ontmoeting handelaar-klant.
- Toch is het belangrijk ondernemingen te steunen zodat ze op betaalbare manier in het digitaal verhaal kunnen stappen. Anders overleven ze het niet! Een goed draaiende kledingzaak is bv. onmogelijk geworden zonder sterke online-verkoop in een middelgrote stad.
- Gelukkig zien we de laatste jaren lokaal weer ambachtslui opduiken met hun authentieke producten. Hun aanwezigheid op markten en andere verkoopslocaties werkt weer verbindend.



Bornem organiseert Liever Lokaal

Dorpsontwikkeling gaat vlotter met participatieve trajecten

- Zorg daarbij voor initiatieven die het algemeen belang dienen en presenteer die samen in een afgebakende zone. Creëer daar communicatie rond, maak alles zichtbaar.
- Houd ook de lokale wekelijkse markt levendig.
- Probeer alle collectieve diensten zoals cultuurcentrum, school en ziekenhuis (weer) in je centrum te krijgen.
- Betrek de ondernemers bij burgerinitiatieven. De meeste mensen zijn sociaal. Spreek ondernemers aan, bv. via het lokale verenigingsleven. Benader de lokale handelaarsverenigingen. Vergeet de vrije beroepen niet zoals tandartsen en creatievelingen/ambachtslui.
- Bornem ontwikkelde ook de Buurtkar. (Zie verder.)

3. SOCIAAL ONDERNEMEN

A. Inzichten via coöperatief ondernemer Lucie Evers

Bekijk deze [presentatie](#) en dit [verslag](#).

Ondernemers getuigen van **lokale economische veerkracht** en laten nieuwe oplossingen geboren worden. Daarbij is oud soms eens het nieuwe nieuw, zoals de terugkeer van ambachten.

Toch gaan we het oude niet hernemen. We broeden als sociaal ondernemers op nieuwe vormen om ons te verhouden tot de grote uitdagingen in de wereld. We vinden visie en missie belangrijk, willen intergenerationeel samenwerken, kansen voor nieuwe generaties scheppen.

Hoe kunnen we onszelf als systeem herontdekken/heruitvinden? Al onze basisbehoeften worden nu door grote bedrijven geregeld. Wat als dat niet meer zo zou zijn?

De beste ondernemingen ontstaan uit gezonde frustratie. Zo is bv. *Partago* door vier burgers waaronder Lucie opgestart toen *Cambio* niet meer evolueerde. Om de toekomst veerkrachtig aan te pakken, moeten we zeker de lokale gemeenschap mee rekenen!

Kapitaal, een werkmiddel!

- Denk goed na waarin je investeert. Doe dit met emotie en verstand.
- Zorg dat je bedrijfsmatig aan bepaalde wetmatigheden voldoet, maar doe alles ethisch verantwoord. Probeer meer arbeid te creëren om ook mensen uit andere en zeker diverse profielen mee te krijgen. Ga met o.a. dit doel voor ogen organisaties opzetten.
- Kapitaal is niet hetzelfde als rijkdom. Kapitaal is een werkmiddel, je hebt het nodig!
- Geld moet iets zijn dat vloeit, het mag geen brak water worden.
- Er bestaan andere soorten geld, zoals via de gemeenschapseconomie en het transitiedenken.
- Een boekhouding met complementaire munten, geeft een complementair beeld.
- Commons staat juridisch voor wat eigendom is van de burgers. Er zijn veel lagen van gezamenlijk bezit door burgerkapitaal.
- Mensen willen betalen voor iets dat écht is! En als klanten mee betrokken worden, verhoogt dat hun betalingsbereidheid.

Wat is (belangrijk bij) ondernemen?

- Krijg een goed idee eerst helder, pas dan kun je starten.
- Onderzoek wat nodig en nuttig is.
- Er is een verschil tussen kennis en kunde: je kunt niets alleen.
- Werf niet je eigen profiel nog eens aan. Besef eerst goed wie/wat je bent en niet bent. Ga dan mensen aanwerven die niet evident zijn voor jouw profiel!
- Weet wat je kan en kom ermee buiten! Er is te veel verborgen expertise.
- Onthoud: **verandering komt er enkel als we zelf mee veranderen!**
- Equality (ieder krijgt dezelfde kansen) bestaat niet, gelijkwaardigheid wel.



Foto Autogids

- Cruciaal bij transities zijn de vier thema's **wonen, energie, mobiliteit en voeding**. De andere thema's zijn hiermee verbonden. Werk dus vooral rond deze vier thema's!
- **Zie 'lokaal' als lokale productie en handel**. Krijg zicht en invloed op het geld dat circuleert binnen de gemeenschap. We lekken immers te veel geld naar buiten...
- Kom in beweging, ga eigen brood bakken, kijk anders naar geld, maak zaken terug aantrekkelijk, breng sociale innovatie binnen bij de eerder traditionele ondernemers.
- Werk via een uniciteit aan 'de branding' van je gemeenschap! Wat zet jouw dorp in de kijker?

B. Inzichten via Tijs Van Langenhove, via Ferm werkzaam binnen [Ondernemen met je Buurt](#) dat opgezet werd door Cera, Ferm en Kwaito.

Bekijk deze [presentatie](#) en dit [verslag](#) rond sociaal ondernemen via Buurtpunten

Sociaal ondernemerschap via onder meer buurthuizen, werkt met **community building**: een hechtere gemeenschap waarin leden zich verbonden voelen met elkaar, de missie en de plek. Vertrek vanuit het unieke van mensen en dorpen. Elke buurtplek is anders, heeft een eigen geschiedenis, eigen dynamieken en noden, eigen krachten en talenten. Als we de krachten, de meervoudige unieke waarden en talenten met elkaar kunnen verbinden, wordt het geheel veel meer dan de som van de aparte delen. Onthoud bij gemeenschapsvorming:

Build community with people, not for them.



Foto Cera

Ondernemen vanuit gedeelde waarden

- Hoe bewegen we samen naar **een verbonden dorp** met een gemeenschapsgevoel? Hoe bouwen we de brug terwijl we er samen over lopen? Door de problemen samen aan te pakken en op te lossen, door op verbinding en connectie te werken.
- Een 'ondernemend' buurtpunt wordt gerund door **buurtbewegers**, straffe burens die de handen in elkaar slaan. In zo'n buurtpunt vind je opnieuw tal van functies die uit het dorp verdwenen waren: streekproducten, basisvoorzieningen zoals een postpunt of fietsherstellingen, hulp voor elkaar, ... Het is een plek waar de buurt samenkomt, waar iedereen zich thuis voelt.
- Buurten hebben via tal van plekken en de buurtbewoners een enorm potentieel om iets aan elkaar te geven en te ontvangen. Die **centrale ontmoetingsplekken** en dat **sociale kapitaal** moeten we veel beter benutten. Zo leren we een **andere manier van kijken** aan die het individueel belang overstijgt en **het collectieve belang centraal** stelt. We leren daarbij kijken vanuit een win-win, vanuit wederzijdse afhankelijkheid. Zo ondernemen we vanuit verschillende talenten die we combineren, missiegedreven en met een gedeeld waardenkader.
- Daarbij houden we ook rekening met de **draagkracht van de Aarde**. Het welbevinden van de toekomstige generaties staan we dus niet in de weg. Een andere vorm van inzet op duurzaamheid via het hergebruik van spullen via initiatieven als Repaircafé, Mamadepots, kleding swaps, Compostmeesters, ...) is daarbij belangrijk.

- Het project [Village Dates](#) verhoogt de draagkracht van individuen en wil al dan niet alleenstaande ouders verbinden met gelijkgestemden in de buurt, om zo samen door moeilijke momenten te komen.
- We zetten met [Ondernemen met je Buurt](#) in op kwaliteiten zoals verbinding tussen bewoners, inclusie, veiligheid, ... Een goed onderhouden buurtplek zorgt voor meer sociale controle en een gevoel van eigenaarschap bij bewoners. Iedereen geniet van meer tevredenheid.

C. Inzichten via Caroline Godts, impact coach bij de Sociale Innovatiefabriek

Heft in eigen handen door burgers, ondernemingen en burgerbewegingen

Bekijk [deze presentatie](#) en het [verslag](#).



[De Sociale InnovatieFabriek](#) wil maatschappelijke en ecologische uitdagingen met vernieuwende oplossingen wegwerken en biedt hiervoor ondersteuning via ateliers en een leeromgeving. Door een groot netwerk van kansgevers kan deze kleine organisatie allerlei initiatieven versnellen.

Om sociale innovatie in dorpen en buurten te brengen, is het belangrijk de **troeven en noden** te benoemen en in kaart te brengen. Combineer hiervoor diverse methodes.

- Stap naar je gemeente om info te krijgen, of bekijk cijfers via partijprogramma's en [website alle-cijfers](#). Map it out in de ruimte! Maak een beeld van je straat en buurt door via Google Maps je eigen kaart te maken en punten te taggen. Ontdek hiermee veel verborgen expertise.
- Kijk naar een [rich picture](#) om meer structuur in een reële situatie te zien of te steken.
- Denk na over de gevolgen van wat je kan regelen op een plek.
- Gebruik je eigen netwerken maar breek ook door naar andere netwerken. Elk netwerk heeft zijn eigen logica en taal. Probeer verbinding te leggen met netwerken die je niet meteen begrijpt. Ga gemeenschappelijke taal en terminologie aanboren. Want maatschappelijke winst is belangrijk!

Zoom in op niet-monetaire waarde zoals...

- een ruimte, plek, locatie, zaal.
- expertise. Trek diverse expertise binnen bij je projecten.
- vrijwilligerswerk.
- IT-licenties (*je mag mijn professioneel account van Canva of CHAT GPT gebruiken of ...*).

Troef = waarde = opportuniteit. Welke troeven, opportuniteiten en noden zijn er in jouw buurt?

Wat mis je in je dorp? Vaak een winkel, of een plek om mensen te ontmoeten.

Speel met de extra waarde van een idee. Zoek hoe je het vorm kan geven. Begin bv. workshops voor scholen te geven. Of bak zo'n lekker brood dat het wel in een toeristische brochure moet komen.

We moeten meer glanzen!

Hoe evolueren we **van buurt tot beweging en tot onderneming**?

- Denk na over juridische structuur, aansprakelijkheid, ... Wil je wel of niet eigen baas zijn?
- Ondernemen kan gaan van zuiver non-profit tot zuiver profit. Impactondernemingen willen het verschil maken (hebben niet als laatste doel iets goed doen). Goede praktijk [Op Wielekes](#) ontstond toen burgers hun idee verkochten aan een onderneming. Samen met de *Transformisten* hebben ze dit bij Mpaact gelegd. Dit was de juiste partner met de juiste missie en het juiste hart.
- [Solikoop](#) = herdenken van de sociale kruidenier. Dit initiatief houdt de winkel langer open en regelt de productverkoop via een 'normale prijs' en een 'sociale prijs voor de kwetsbare klant'. Voordeel: mensen die elkaar 'normaal' niet tegenkomen, ontmoeten elkaar. Verder schakelt dit initiatief zich ook mee in in het voedselsysteem (via bv. recuperatie van voedselresten). Waardigheid, keuzevrijheid en klantenbinding zijn hier belangrijk. Solikoop was een [radicale vernieuwer](#) in 2024. De winkels worden opgehouden door vrijwilligers.
- [Tweeperenboom](#) is een werkerscoöperatie in Winksel. Alle werknemers zijn aandeelhouders. Bijkomende dienstlevering is ruimte verhuren. De initiatiefnemers wilden mensen iets aanbieden. Daarom hebben ze de smederij gekocht. Een eetbar en micro-brouwerij zijn hierin geschoven. De tuin werd ingericht i.s.m. Natuurpunt en werd een fijne toeristische plek. Dit is echt als pop up ontstaan en nu een ecosysteem geworden.



Begin, doe het maar, maak het niet complex maar droom groot!

Uiteraard zijn er ook veel **valkuilen** waaronder:

- Verlegenheid (vraag- en aanbod-verlegenheid). Wees niet verlegen!
- Denken dat het in een dorp niet lukt en er niet aan beginnen.
- Denken dat het makkelijk is. Samenwerken is sowieso moeilijk (door verschillende ritmes, ego's, eigenaarschap enz.).

Ga mensen op hun persoonlijke passie aanspreken, dan kan er zoveel!!

4. ONDERSTEUNING BIJ LOKAAL EN/OF SOCIAAL ONDERNEMEN

- Er bestaat heel veel begeleiding voor startende ondernemers.
- Ga te rade bij o.a. [De Sociale InnovatieFabriek](#), [De Stuyverij](#), [Stebo](#) of het [Starterslabo](#).
- Maak voor de uitbouw van je buurtpunt met je buurt gebruik van de expertise van alle partners van [Ondernemen Met Je Buurt](#).
- De [Florerende Gemeenschap](#) brengt gangmakers samen die de buurt vooruit willen helpen.
- Spreek VVDB aan met je burgergroep of dorpsvereniging om samen de juiste benodigde expertise te vinden.

5. GOEDE PRAKTIJKEN LOKAAL ONDERNEMEN IN DORPSCONTEXT OF EROP TOEPASBAAR

A. DENKTANKEN en algemeen brainstormen

- 1) **De Stuyverij** is een soort publiek laboratorium dat de Stuyfplekmethodiek ontwikkelde. Deze vzw richt zich op verschillende plaatsen tot mensen met groeiwensen. Elke Stuyfplek wil burgers letterlijk én figuurlijk ruimte bieden om oplossingen voor persoonlijke en/of maatschappelijke uitdagingen te bedenken en te ontwikkelen. Dit leidt tot individuele en collectieve innovatie van onderuit. Met de [Methodieklab](#) ontwikkelde de vzw ook nieuwe samenwerkingsvormen voor overheden, instellingen en bedrijven. Lees meer via [De Stuyverij](#).
- 2) **De Citadel van Diest** krijgt zes jaar lang [een activerende invulling](#) zodat burgers en professionals SAMEN de stad van morgen maken. Verschillende partners van coöperatie Citadel Diest delen hiervoor hun ervaring, expertise en netwerk. Ze werken hard om een militair bolwerk om te vormen tot een verwelkomend stadsdeel waar sociaal ondernemerschap, circulaire economie, kunst en creativiteit, lekkere en lokale voeding, gezondheid en beweging centraal staan. Lees meer via www.citadeldiest.be.
- 3) Vergeet zeker ook [De Sociale InnovatieFabriek](#) niet (zie hierboven).

B. LOKALE HANDEL

1) Weg met leegstaande panden en etalages

Van pop-up promo-plekken tot broeihaarden voor ideeën en projecten

- In Kruisem stelde intercommunale SOLVA samen met de gemeente enkele lege etalages ter beschikking van lokale handelaars. Dit verfraait het straatbeeld én verbetert de uitstraling van het centraal gelegen pand.
- Brugge trekt nieuwe huurders aan met [raamvullende kunstwerken](#) van Sammy Slabbinck.
- Gent maakt [circulaire co-werkplekken](#) van leegstaande panden voor lokale ondernemers.

2) De mobiele buurtwinkel: [Buurtkar Bornem](#).

De gemeente Bornem ondervond dat ze de minder mobiele senioren niet meer kon bereiken. Een



slimme oplossing voor dit probleem vraagt ondernemersoplossingen. Samen met de lokale handelaars installeerde de gemeente dit mobiele aanbod. De kar – die elke weekdag naar een andere buurt van Bornem rijdt – wordt gevuld met verkoopproducten van lokale handelaars.

Een gemeenteambtenaar die op de hoogte is van de lokale dienstverlening en het welzijnsaanbod, rijdt mee. Zo is de buurtkar ook een mobiel dienstencentrum dat antwoorden op zorgvragen brengt. Elke inwoner van Bornem kan – ongeacht het inkomen – terecht bij de buurtkar.

De overheid (gemeente Bornem) zette dit platforminitiatief niet enkel op maar is dit

blijven innoveren, bv. door er lege brooddozen op scholen mee te gaan vullen. Mee blijven met je tijd is van belang!

Vrij analoog realiseerde lokaal bestuur Bornem ook de **Digi-kar** rond digitalisering.



3) Een alternatieve winkelketen met volle inzet op lokale handel

De Leiestreek linkt toerisme met korte keten shops zoals *Chateau Superette*, *Zonder Meer*, *Vers*, *Braavo* ... Alle serveren ze producten van lokale handel (en soms ook fairtrade) op trendy wijze met volop aandacht voor duurzaamheid. [Ga er eens heen.](#)

4) Alternatieve vormen van lokale handel: de Mamadepots

[De Mamadepots](#) staan voor sociale waarden. Deze initiatieven van Ferm krijgen kinderkledij en kinderspullen binnen via buurtbewoners. De kledij wordt verzameld door vrijwilligers en dan goedkoop verkocht of bedeed binnen de buurt.

De Mamadepots vormen niet enkel een winkel maar staan voor een warme ontmoetingsplek, zeg maar een buurtpunt. Ze zijn een plek waar iedereen uit de dichte of iets verdere buurt zich welkom voelt. Er gaan ook workshops, spelnamiddagen en infomomenten door.



5) Duurzaam naar school gelinkt aan lokale handel

Met Bike2school willen 14 Kempense gemeenten zachte mobiliteit ondersteunen maar evenzeer lokale handel stimuleren. De virtuele munten of 'bucks' ter waarde van 10 cent die kinderen sparen als ze per fiets naar school komen, kunnen ze uitgeven bij lokale handelaars.

Op [Handelaars | Intercommunale van de Ontwikkeling van de Kempen - IOK](#) vind je meer informatie. Bekijk er ook het filmpje.



Via het communicatiemateriaal bij de deelnemende handelaars weten de kinderen waar ze hun bucks kunnen uitgeven. De transactie van de bucks en vergoeding door het lokaal bestuur gaat via een digitaal platform en de applicatie van Buck-e.

Hoe deelnemen als handelaar?

- 1 Geef ons uw e-mailadres door.
- 2 Op dat e-mailadres ontvangt u een uitnodiging van de gemeenten die graag met u willen samen werken.
- 3 Download de app via de link op de uitnodigingsmail.
- 4 Open de app en klik op registreer.
- 5 Registreer met hetzelfde e-mailadres waarop u de uitnodiging ontvangen heeft.
- 6 Na registratie ontvangt u een e-mail met een link waarmee u uw persoonlijk wachtwoord kan instellen.
- 7 Open de app en log in.

Hoe betalen de kinderen?

- 1 De kinderen die deelnemen hebben een betaalkaart waarop een barcode staat.
- 2 Open de Buck-e app, scan de barcode en geef het gewenste bedrag in.
- 3 Nadat het kind zijn of haar persoonlijke pincode heeft ingegeven, is de betaling afgerond.
- 4 Enkel kinderen uit gemeenten die er voor kozen om met uw onderneming samen te werken, kunnen bucks bij u besteden.



bekijk de video

Veel gestelde vragen

Kinderen betalen in bucks, maar is dit echt?

Bucks zijn digitale munten die via een blockchainplatform zijn opgebouwd. Bucks worden aangemaakt met de banklicentie van Belfius en hebben dus een effectieve waarde.

Wat is de waarde van een buck?

1 buck = 0,10 euro

U moet als handelaar de waarde van uw product x10 aanrekenen. Een product van €3,50 kost dus 35 bucks. De waarde van bucks is hetzelfde voor iedere gemeente.

Hoe ruil ik mijn ontvangen bucks in voor euro's?

Elke maand wordt het totaal van de ontvangen bucks omgerekend naar euro's. Dat bedrag wordt automatisch op uw rekening gestort. Hiervoor hoeft u niets te doen! Via het transactieoverzicht in de app kan u gemakkelijk zien welke betalingen vereffend zijn en welke betalingen nog moeten worden uitbetaald. De bucks van kinderen uit andere gemeenten worden via iedere gemeente individueel automatisch vergoed.

met ondersteuning van:



C. HORECA: Geen café meer in je dorp? Richt dan samen een coöperatief café op!

- 1) Coöperatief Café Noordouest vind je in een uithoek van Laken. Het is een klein dorpscafé en wil vooral een verlengstuk van de huiskamer zijn. De oprichters lieten buurtbewoners aandelen kopen van 1.000, 2.500 of 5.000 euro. Het succes van de crowdfunding sprak boekdelen. Binnen een maand was er al 150.000 euro opgehaald, en een beetje later stond de teller op 200.000 euro. Intussen telt de coöperatie zeker al 80 aandeelhouders. De eerste grote stap was de aankoop van de benedenverdieping van een hoekpand. Met de tweede schijf van het opgehaalde geld werd het pand gerenoveerd en omgevormd. Een nieuw café kon openen en in een paar maanden tijd werd hierdoor een dorpsgemeenschap geboren. 150 vrijwilligers staan achter het project, 60 van hen hielpen al mee. Meer info via [De Morgen](#) en [bruzz.be](#).
- 2) In 2018-2019 liep ook voor 't **Kruispunt** in - toen Neerpelt, nu Pelt – een crowdfunding waardoor burgers i.s.m. het lokaal bestuur eigenaar werden van een pand. Toen kon ieder die dat wilde,

een onderdeelje van het café-in-wording opkopen (barkruk, tap, tafel, stoel, wc-pot enz.) en het aan het gemeenschappelijke nieuwe dorps huis schenken. Die actie werd toen een overdonderend succes. Een warme plek ontstond. Lees het verhaal-in-het-kort op [dorpshuishetkruispunt](#).



D. KORTE KETEN: lokaal geteeld voedsel in je dorp vermarkten leidt tot meer...

- 1) De vrijwilligers van Dorps Huis Achterbroek verzorgden een tijd maaltijdboxen via **Versmakers**. ([Versmakers](#) is een concept dat FERM uitwerkte en dat gezond voedsel koppelt aan ontmoeting.) Lees meer en bekijk [Verhalen uit Buurtpunten: Dorps Huis Achterbroek](#).
- 2) Avansa Centraal Vlaanderen werkt binnen het plattelandsprogramma LEADER volop aan **Voedselbossen**. Zowel individuen als burgergroepen die gezamenlijk grond aankopen, pachten of een overeenkomst sluiten met de lokale overheid, werken er aan [Voedselbosnetwerk Oost-Brabant](#).
- 3) Op de [LEF-markt te Kaprijke](#) kun je elke zaterdag lokale, ecologische en faire producten kopen. Je vindt er producten van korte keten-handelaars, lokale starters en creatievelingen. Een groep vrijwilligers houdt deze markt levendig samen met coach Micheline De Kreijger (Stichting Lodewijk de Raet). Intussen is hier met steun van Fonds Milde Meetjes en toelating van de gemeente ook een [LEF-huis](#) aan verbonden, een samenwinkel voor lokale makers en een buurtplek voor LEF-gozers. Verder doken ook andere initiatieven op zoals een plantenruilbeurs en een tweedehandsbeurs baby-en kinderspullen. De lokale gemeenschap evolueerde door dit alles tot een ecosysteem. Bekijk deze [presentatie](#).
- 4) [CSA-boerderijen](#) zijn een verregaande samenwerking tussen klanten en boeren. Consumenten geven boeren een stabiel inkomen. Boeren garanderen duurzame producten van lokale teelt. Op boerderij [Autartika](#) te Doomkerke wil Stijn Cottenier (De Methodiekfabriek) nog verder gaan en via een LEADER-microproject de verbinding maken met de plaatselijke basisschool en met mensen in kwetsbare situaties of met afstand tot de arbeidsmarkt. Bekijk deze [presentatie](#).



Maak nader kennis met de inspirerende verhalen van de LEF-markt en het LEF-huis te Kaprijke alsook CSA-boerderij Autartika in de [webinar LEF-gozers en Bestuyvers](#).

E. VERDWENEN DIENSTVERLENING TERUGHALEN NAAR DORP OF BUURT

Tal van buurtpunten/dorpshuizen combineren op een centraal gelegen plek op slimme maar ook gezellige wijze de in het dorp of buurt ontbrekende functies. Daarbij verzekeren ze ook meer lokale verbinding. We ontdekten hierboven al de Mamadepots, 't Kruispunt in Pelt en het LEF-huis van Kaprijke. Hieronder geven we nog boeiende plekken weer met hier en daar andere functies.

Sommige dorpssteams zorgen ook voor pop-up-invullingen.

Bekijk [de kaart van Ondernemen met je Buurt](#) en ontdek nog heel wat buurtpunten/dorpshuizen.

1) Dorpshuis Achterbroek

Achterbroek is een dorp in Kalmthout van een goeie 2500 inwoners. Uit buurtbevragingen kwam steeds het signaal dat er een grote nood was aan een fysieke plek voor de buurtbewoners. Het laatste café was verdwenen. De Dorpsraad was al 10 jaar vragende partij om een dorpshuis op te starten. Toen een oud kloostergebouw leeg kwam te staan, deed de gemeente de nodige inspanningen om het te verfraaien. Er kwam weer een caféruimte die ontmoeting en ideeënuitswisseling faciliteerde. Verschillende activiteiten en events worden er wekelijks georganiseerd. Er is ook aandacht voor kwetsbare groepen via bv. lessen Nederlands voor anderstaligen.

Er ontstond een belangrijke samenwerking met de burens van de lagere school. Vrijwilligers vertellen: *'De school had nood aan extra ruimte en verwelkomt de openheid die er tussen ons en de school is. De leerlingen komen hier lezen, samen met grootouders, en aan yoga doen. Het personeelsfeestje en de ouderraadvergaderingen vinden hier plaats. Aan het begin en het einde van het schooljaar ontmoeten ouders elkaar hier om bij te praten. Huis van het Kind van Kalmthout organiseert bij ons regelmatig activiteiten zoals kookdemo's, lezingen, de koesterweek rond rouwverwerking, ... En cultuurhuis Club Kalmthout laat hier de optredens van lokale Helden van Kalmthout doorgaan, nodigde al eens singer-songwriter Cerys uit. Verschillende verenigingen vergaderen nu in het buurtpunt en organiseren hier activiteiten. We hebben ervoor gezorgd dat ze hier wat materiaal veilig kunnen laten liggen. Voor ons éénjarig bestaan stond er buiten wekenlang een spiegeltent die een inwoner gemaakt heeft. Daar hebben we erg veel plezier aan gehad! Meer dan 1.000 mensen genoten van het vrijwilligersfeest met pizza's, 'Bar Bomma' voor De Warmste Week, een thee dansant, een toneelvoorstelling, een nieuwkomersevent, een grootoudersfeest en een schoolfuij.'* Lees meer over [Dorpshuis Achterbroek](#).

2) De Drie Wijzen in Kuurne

In Kuurne evolueerde de lokale Oxfam-Wereldwinkel tot een winkel met fairtrade-bar waar mensen met een beperking een zinvolle dagbesteding vinden, en waar buurtbewoners elkaar ontmoeten tijdens leuke evenementen. *'In onze winkel kan je terecht voor lokale, ecologische of fairtrade-producten, en producten gemaakt door mensen met een beperking. Daarnaast organiseren onze vrijwilligers een hele reeks evenementen: een*



kerstmarkt in de winkel, een wijnproefavond, kookworkshops, World Fair Trade Day. Bij grotere evenementen in Kuurne zetten we ons terras buiten, vooral met Kuurne Kermis en de Art Markt is ons terras een groot succes. We hebben ook een cafetaria dat best wel populair is. Nele van Groep Ubuntu leidt alles in goede banen. Een groepje vrijwilligers bepaalt mee het aanbod en een team van mensen met een beperking dient op, maakt soep, bakt pannenkoeken of taart ... Voor hen is dit een leuke dagbesteding.' Lees meer over [De Drie Wijzen](#).

3) De Drukkerij vzw in Kessel-Lo

De Drukkerij is een inspirerende plek in een levendige buurt. Enerzijds is het een co-workingplek met inspirerende ateliers. Anderzijds is het een eigenwijze living. Vrijwilligers bedachten deze combinatie van functies die gaan van kruisbestuiving rond onderwijs en ondernemerschap tot ontmoeting. Zij verwoorden het zo: *'De eigenaar verhuurt het pand tegen een milde huurprijs omdat de vzw het pand op eigen kosten renoveerde. De Ark vzw huurt van vzw De Drukkerij en gebruikt het gebouw voor ontmoetingsmomenten tussen de kinderen en de ondernemers of anderen, en verhuurt het nieuwe atelier alsook bureauruimtes aan startende ondernemers. In maart 2020 zijn we van start gegaan.'*



Deze creatieve actie was erg succesvol: *'Hier ontstaat allerlei dankzij de vrijwilligheid van verschillende buurtbewoners en initiatieven, en vooral dankzij Atelier Bicy'clock @ de drukkerij, een samenwerking tussen meerdere partijen. Kinderen van het 5de leerjaar van de Ark gingen samen met jongeren van Brake-Out (een leerprogramma van Konekt voor jongvolwassenen met een cognitieve ondersteuningsnood) en People Made aan de slag om door Vélo voorbereide tandwielen om te toveren tot klokjes. Die hebben we uitgedeeld op de Dag van de Leerkraft. Ze hangen nu in zo'n 77 Leuvense leerarskamers.'* Lees meer over [De Drukkerij](#).

4) 't Een en 't Ander in Schuiferskapelle, Tielt

Een bezoek aan dit privaat initiatief dat zowel een café als een detailhandelszaak is, zal enthousiasmeren. Ook een B&B maakt nu deel uit van dit pand dat op een fietsroute gelegen is. Dit initiatief werkt nauw samen met het Bewonersplatform en verbindt de dorpingen op tal van manieren. Lees meer over ['t Een en 't Ander](#).

5) Den Hannekesnest in Evergem

Dit prachtige buurtpunt is een tot ontmoetingsruimte omgetoverde voormalige kerk met burendor, buurtwinkel en terras. Via LEADER en de inzet van veel vrijwilligers staat dit gebouw sinds enkele jaren opnieuw ten dienste van de gemeenschap. Mensen met zorgnood of met afstand tot de arbeidsmarkt vinden er gepaste tewerkstelling.



Een buurtverbinder verzekert een goede betrokkenheid met de dorpsbewoners. Burgergroep Het Ar-tiestennest organiseert er regelmatig optredens. De verschillende ruimtes kunnen worden afge-huurd. Verder zijn ook tal van andere functies aan deze gezellige plek gelinkt. Zo brengt Soeperman bv. soep van lokale ingrediënten. Lees meer over [Den Hannekesnest](#).

6) Dorpsteam Weelde-Statie in Ravels zorgde voor een weekend-bakkerij. [Lees meer.](#)

7) Landelijke Gilden zoekt het in dorpszalen.

De organisatie zocht en coachte op diverse plekken in Vlaanderen burgers met ondernemingsplannen rond dorpszalen. [Lees er alles over.](#)

F. Ondernemen rond zorg en kwetsbare groepen

1) **Toekomst Telt** legt zich in Heusden-Zolder toe op de duurzame toekomst van alle inwoners. Deze burgergroep neemt de 17 ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties als kader. De groep werkt graag in samenwerking met bestaande organisaties (lokale of met ruimere werking) , maar toont ook veel kracht via eigen initiatieven. Een van de doelen is armoede weren uit de gemeente en voor voedselveiligheid zorgen. De Dorpstuintjes alsook medewerking aan de realisatie van een voedselbos zijn daarbij maar enkele van hun vele straffe goede praktijken.

Lees meer over [Toekomst Telt](#).

2) **Gezondheid Paraadt** is een onafhankelijk burgerinitiatief in Huldenberg dat lokaal levens van jong en oud wil redden via preventie. Lees meer over [Gezondheid Paraadt](#).

G. Creatief met ondernemers in eigen dorp

Dirk Braeckevelt, ondernemer en co-voorzitter van Bewonersplatfom Schuiferskapelle, kon de ondernemers in het dorp aantrekken voor een fijne samenwerking. Een kapelletje in het dorp was serieus in verval. Me-dewerking om het te restaureren schoof het lokaal bestuur naar 'de lange termijn'. Dirk gaf vroeger les aan VTI Tielt. Hij stelde stad Tielt voor om met deze school, plaatselijke ondernemers uit het dorp en de dorps-raad de renovatie aan te pakken. Dirk coördineerde alles. Het lokaal be-stuur moest uiteraard gunnen. Dit werkte super goed. Lokale onderne-mers waren fier om bv. het dak van het kapelletje te vernieuwen en voor de pleisterwerken in te staan. VTI stond in voor het houtwerk. Dit project kwam snel in een heel positief daglicht te staan. Het lukte dus om met het bewonersplatform de gewone protocols te doorbreken en in vertrouwen samen te werken. Dit was een win-win voor iedereen. Lokale ondernemers zijn ook tevreden om eens voor de stad te kunnen werken. Wie weet volgt er nog een opdracht uit...
Bekijk ook [dit krantenartikel](#) van Het Laatste Nieuws.



Foto Het Nieuwsblad/HLN

H. WERKEN MET GEMEENSCHAPSMUNTEN

1) Je kunt **LETSEN** om dorpen bruisender te maken. Klik [hier](#) voor het verslag van de VVDB-webinar. Lees meer [over LETS](#).

2) Sint-Niklaas maakt gebruik van de **gemeenschapsmunt Sengzen**.

Deze stadsmunt – mee ontwikkeld door *Muntuit* - ondersteunt de lokale economie en waardeert lokale inzet in Sint-Niklaas. Inwoners verdienen Sengzen via lokale aankopen, afvalsortering en premies. Ze kunnen Sengzen aankopen als cadeaubon voor elkaar. De munt is enkel inwisselbaar binnen de stad. Het gebruik ervan is een **beleidsinstrument** want er zijn meer dan 2.000 actieve gebruikers. Lokale besturen kunnen via een gemeentebrede munt **duurzaam gedrag** aan lokale handel verbinden. Lees meer: [Sengzen - Muntuit](#).



'Ik was fan vanaf het begin. Samenwerken tussen handelaren is een goed antwoord op online verkoop. Het heeft al redelijk wat opgebracht en ook de klanten zijn fan!'

3) Muntuit organiseert Buurtijd

In 2014 startte buurthuis Posthof in Antwerpen-Berchem met de wijkmunt Buren. Met Buurtijd leren de buurtbewoners elkaar beter kennen en bouwen ze aan een netwerk van hulp en ondersteuning. Voor één uur inzet (boodschappen doen, plantjes water geven, materiaal uitlenen, enz.) krijg je één Buur. Ook extra helpende handen voor de buurtwerking en het schoolfeest worden met Buren gewaardeerd. Verder kan je met Buren hulp vragen, gaan eten in het sociaal restaurant, deelnemen aan een workshop of iets uitlenen in de GeriefBieb. Zo'n 24 organisaties nemen deel aan het initiatief. Er is extra aandacht voor maatschappelijk kwetsbare groepen door middel van actieve begeleiding of 'matching'. Ook heeft Buurtijd een sociaal fonds om de solidariteit tussen de deelnemers te versterken. In 2024 vierde Buurtijd haar 10^{de} verjaardag.

'Ik heb meerdere vrijwilligers leren kennen en kreeg zo het gevoel dat ik deel uitmaak van een kring van vrienden.'

Lees meer over [Buurtijd - Muntuit](#).

I. BURGERS ONDERNEMEN VOOR MEER GROEN

In de schoot van VVDB-ledengroep **Veerkrachtig Ranst** ontstond werkgroep Ranst Boomt. Hoe deze werkgroep alle inwoners van Ranst zover kreeg om op memorabele wijze op allerlei plekken bomen aan te planten, lees je [bij case 1 in dit verslag](#).

In ruil voor 1000 bomen op private grond plantte het lokaal bestuur van Ranst meer dan 200 bomen op gemeentelijke domeinen. Van een win-win gesproken! Het blotevoetenpad is ook nog altijd in gebruik. Lees meer in [Het Laatste Nieuws](#).



J. ECONOMIE KAN 'ANDERS'! DE 'ZEBRA SAMENLEVING' EN DE 'ZEBRA ECONOMIE'?

De 'zebra economie' en de 'zebra samenleving' zijn nieuwe begrippen die steeds vaker opduiken in artikelen en discussies over onze samenleving en economie. Achter deze zwart-witte metafoor schuilt een kleurrijke beweging die streeft naar een rechtvaardiger wereld waar het niet alleen draait om winst en groei, maar ook om sociale impact en duurzaamheid.

Ontdek hoe de zebra ons iets belangrijks kan leren over samenwerken, diversiteit en evenwicht.

[hashtag#ZebraSamenleving](#) [hashtag#ZebraEconomie](#)

[hashtag#SocialeInnovatie](#) [hashtag#Duurzaamheid](#)

[hashtag#SamenVooruit](#)



Illustratie: Fity Club

VERZAMELDE TIPS OM LOKAAL ONDERNEMEN IN LOKALE (OP GEMEENTELIJKE SCHAALE) EN MICRO-LOKALE (OP NIVEAU VAN JE DORP OF BUURT) OMGEVING TE STIMULEREN

- Start door samen de noden en opportuniteiten in kaart brengen.
- Gebruik het voor handen zijnde sociaal kapitaal. Onderneem met de aanwezige talenten en uit liefde voor vakmanschap en het algemeen welzijn. Combineer dit met de 'beroepsexpertise' die aanwezig is in de groep.
- Gebruik 'de driehoek' dorpssteam of -vereniging, lokaal bestuur en lokale ondernemers.
- Ga voor duurzaamheid (People, Planet, Profit) en voorspoed.
- Denk na over mogelijke risico's: wat is de *affordable loss*, welk risico ben je bereid te nemen?
- Stel de juiste vragen, zoals *Wat houdt mensen tegen om rollen in hun gemeenschap op te nemen? En wat hebben mensen nodig om in beweging te komen?*
- Zorg voor het noodzakelijke draagvlak en voor ambassadeurs.
- Biedt bij alles ruimte om te ademen.
- Tip bij coöperaties: ga nooit investeren in iets wat je niet snapt, nooit zonder betrokkenheid, ga nooit in op een hype.

Impact maak je niet met goede bedoelingen alleen. Toon gezamenlijke passie. Communiceer rond de meerwaarde van een lokaal product of lokale werking!

Copyright: VVDB vzw

Overname uit deze uitgave is toegestaan mits bronvermelding én melding aan VVDB vzw.

Publicatiedatum: 24/12/2025

Inhoud, redactie, vormgeving en lay-out: VVDB vzw

De Vlaamse Vereniging Dorpsbelangen vzw: een korte voorstelling

VVDB is een niet gebonden koepelorganisatie die sinds maart 2013 burgergroepen zoals dorpsraden, dorpssteams en bewonersplatformen op het Vlaamse platteland verenigt in een lerend netwerk. Deze burgergroepen werken specifiek aan de leefbaarheid en veerkracht van hun dorp. VVDB coacht deze vrijwilligersgroepen en brengt hen tot uitwisseling zodat zij veel van elkaar leren. VVDB richt zich daarnaast ook tot de lokale en hogere overheden omdat het net in de samenwerking van burgers met die overheden zit dat het platteland leefbaarder kan worden en meer kan floreren. Vandaar richtte VVDB in 2018 ook een lerend netwerk voor participatieambtenaren op, en organiseert de vzw academische lezingen voor lokale besturen rond het belang van participatie. De bottom-up opgevangen signalen (vanuit de vernoemde burgergroepen) geeft VVDB door aan de provinciale besturen en aan de Vlaamse overheid via de Vlaamse Landmaatschappij. Tot slot is VVDB ook actief op het Europese vlak om samen met soortgelijke organisaties uit diverse landen de dorpsbelangen in Europa te verdedigen.

De VVDB-werking is mogelijk dankzij:



De werking van de Vlaamse Vereniging Dorpsbelangen vzw wordt financieel mogelijk gemaakt door de ondersteuning van Vlaanderen via de Vlaamse Landmaatschappij.

VLM is evenwel niet verantwoordelijk voor de inhoud van deze publicatie.



Vlaamse Vereniging Dorpsbelangen vzw

CONTACT en website Info@dorpsbelangen.be

Correspondentie: Stroomstraat 1, 9968 Oosteeke

www.dorpsbelangen.be

Ondernemingsnr. 0525.949.044 – RPR Gent

Maatschappelijke zetel: Heldergeraast 106, 9450 Heldergera